

حاشیه شهر

بیژن یانچشمه

ایران شهر

ایران شهر ۹۷۱۹۸۴۸۸

خُلَازیل، کلکسیونِ از مشاغل نامتجانس شهری در حاشیه پایتخت

آلودگی زیست محیطی نیز بسیار مشهود است. روزی نیست که در گوشه و کنار آن آتش افروخته نشود... به گفته عبدالرضا گلپایگانی، معاون شهرسازی و معماری شهرداری، در بخش بزرگی از منطقه ۱۹ به دلیل وجود زمین‌های بایر و گسترده

نمای نزدیک

بازار آهن قراضه‌ها

در جنوب‌غربی‌ترین بخش بزرگراه آزادگان، جایی هست که سال‌هاست آخر قسه تکه‌آهن‌های کهنه شده منطقه‌ای پر از غرفه‌های کوچک و بزرگی که فقط صدای خرد شدن، صاف شدن و تکه‌تکه شدن آهن از آن می‌آید. بوقف بویی است که از ضربه‌های چکش‌های آهنی به آهن آلات کهنه در راهروهای تنگ و تاریک کارگاه می‌پیچد. به خیابان سهیل قبلاً «خُلَازیل» می‌گفتند. «خُلَازیل» یا «خُلَازیر» یعنی (محل جمع شدن آب‌های کثیف)، تا همین ۳۰سال پیش، قبل از اینکه آدم‌هایی که کارشان آهن است کم‌کم بساط غرفه‌هایشان را اینجا پهن کنند، این ۱۸۰ هکتار تا چشم می‌دید، زمین‌های کشاورزی بود، زمین‌هایی که قسمت بزرگی از آنها سبزی کاری می‌شد و با آب کثیفی که تهرانی‌ها به جنوب غرب می‌فرستادند، آبیاری. بعدها اما هم آب کم شد هم سود کشاورزی. برای همین هم بود که سازمان اوقاف شروع کرد کم‌کم این زمین‌ها را به افرادی اجاره داد که در شمال این منطقه، در حوالی پاسگاه نعمت‌آباد زندگی می‌کردند.

حالا این منطقه برای خودش یک بازار درست و حسابی شده؛ بازار آهن‌های دست دومی که مشتری خودش توسعه شهری در زیر سایه آلودگی هوا، آب، نور، صدا و بو

و ذخیره شهری همچنان در حال تبدیل شدن به خانه‌های چندین طبقه است که شهر را شلوغ‌تر از گذشته می‌کند. وجود بافت‌های فرسوده شهری و ناپایدار و ساخت‌وساز روی گسل‌ها، این شهر را آستان حوادث کرده است که اگر خدای ناکرده زمین بلرزد فاجعه به بار می‌آید.
نابودی باغ‌های باقیمانده همچنان ادامه دارد. ارزش افزوده ساخت‌وساز سبب شده است تا نه دولت و نه نهادهای نظامی و حتی مالکان باغ‌ها تمایلی به حفظ اندک باغات باقیمانده نداشته باشند. بعضاً برخی مصوبات شورای شهر و شورای عالی شهرسازی هم بر سرعت نابودی باغات افزوده است. باغات شهر تهران بی‌هویت باقی مانده‌اند و هر روز شاهد نابودی یک فضای باغی در این شهر هستیم و دستگاه‌های مسئول و اشخاص مسئول هم فقط برد رسانی‌های آن انجام می‌دهند و باغات نابود می‌شود بی آنکه اقدامی برای حفظ آن صورت بگیرد.

جریان کار و زندگی به‌صورت هدایت‌شده وجود ندارد؛ زمین‌هایی که به دلیل گسترش محدوده شهر از کوره‌های آجرپزی تغییر کاربری داده است و اکنون به جای بهره‌مندی از فرصت ایجاد شده، این زمین‌ها تبدیل به یک تهدید برای سلامت و امنیت شده‌اند.

را دارد. تهرانی‌ها برای رفتن به آنجا باید خیابان نواب را بگذرانند، بعد وارد بزرگراه آزادگان شوند و چند کیلومتر جلوتر، راه فرعی‌ای هست که ورودی‌اش را حالا دو سه سالی است شهرداری سدود کرده است. راه باریک‌های کنار پمپ بنزین، اول خیابان سهیل، تنها ورودی بازار ضایعات آهن است و بعد غرفه‌ها شروع می‌شوند. زمین‌هایی چند هزارمتری که مرزشان با زمین بغل، ایرانبت‌های فلزی است و داخل هر کدام، چند کار گاه که کار گرها روز شان را با بازیافت آهن‌های کهنه می‌گذرانند و شیششان را در اتاق‌های کوچک اطراف آنها روز می‌کنند.

تعدادی از مهاجران افغانی بازن و بچه در خانه‌های خشتی

و آجری زندگی می‌کنند. اینجا از کشاورزی دیگر خبری نیست. هنوز دودکش‌های سر به فلک کشیده آدرس این منطقه را که مرزشان با زمین دیگری خشتی در اینجا به آجر تبدیل نمی‌شود. این محدوده نیازمند بازیافتی شهری است که باید در اولویت مدیریت شهری قرار گیرد تا شاید سامان یابد و زندگی در آنجا جاری و وساری شود و ساکنان اطراف بتوانند از فضاهای خدماتی که احداث خواهند شد استفاده کنند.

خُلَازیل در منطقه ایجاد شده است، تأکید کرد.

اگر از بافت‌های شهری و مرگزی یا بتخت دور شوید در جنوبی‌ترین نقطه شهر و در حاشیه منطقه ۱۹ به محدوده‌های خاویدر رسید که در گذشته کوره‌های آجرپزی رونق خاصی به این اراضی داده بود. این منطقه که به خُلَازیل معروف است، بخش زیادی از این منطقه توسط ضایعات فروش‌ها به اشتغال در آمده است. در این بخش از حاشیه منطقه ۱۹ انواع و اقسام فلزات و ضایعات آن وجود دارد. کارگاه‌های آهنگری و تولید مواد از دورر بختنی‌ها به دلیل رعایت نکردن مسائل زیست محیطی حالا به مکانی تبدیل شده است که علاوه بر آسایش‌زایی، آلودگی و آلایندگی محیط‌زیست در آن مشهود است. از دیرباز برای این محدوده و ساماندهی آن طرح احداث پارک بزرگ ایرانیان در نظر گرفته شده است اما سرعت کم تملک و ساماندهی ضایعات فروش‌ها این منطقه را به حاشیه‌ای پررنگ‌تر از متن تبدیل کرده است. در برخی بخش‌های این محدوده ساخت‌وساز و تعاونی‌های مسکن احداث شده است اما این بخش از حاشیه منطقه ۱۹ همچنان فضای بی‌دفاع شهر باقی مانده است. در بازدید معاون شهردار و اعضای کمیسیون شهری از شورآ اعلام شده است که بازار فرنی محدوده خُلَازیل می‌تواند به فرصت مناسبی برای رشد و بالندگی محدوده جنوب تهران تبدیل شود. ■■■

خُلَازیل فضای بی‌دفاع شهری در حاشیه تهران

محدوده خُلَازیل در جنوب پایتخت و در حاشیه منطقه ۱۹ در گذر از توسعه جا مانده است و هنوز دودکش‌های بلند کوره‌های آجرپزی بر این اراضی حاصلخیز سایه انداخته است. این حاشیه حالا تبدیل به محل جمع آوری و تبدیل غیر مجاز پسماندهای شهری شده است. می‌گویند در این مکان حدود ۱۰ هزار نفر مشغول کار هستند. وجود بافت‌های فرسوده در کنار ساخت‌وسازهای جدید شهری لزوم توجه به محدوده را بیشتر کرده است. اینجا علاوه بر تولید آسیب‌های اجتماعی

زیست شهر

کلانشهر تهران در گذشته دور مکان خوش آب و هوا و سبزی بود که باغ‌ها و درختان چنار و میوه‌های آن زیانزد عام و خاص بود، به گونه‌ای که از سوی شاهان در دوره‌های مختلف به عنوان پایتخت انتخاب شده است. حدود ۲۵۰ سال قدمت دارد و در حال حاضر با افزایش شهرنشینی و توسعه شهری از باغات و جوی‌های آب آن خبری نیست. ساخت‌وسازهای ناهمگن در همه جای این شهر ۷۰۰ کیلومتر مربعی دیده می‌شود. از کوهپایه گرفته تا دشت‌های جنوبی ساخت‌وساز و کارخانجات و کارگاه‌ها آن را در بر گرفته‌اند. احداث جاده‌ها، خودروهای زیادی را به شهر کشانده است. به گونه‌ای که این شهر به جای شهری انسانی محور حالا به شهری خودرومحور تبدیل شده است. زیرساخت‌ها در این کلانشهر به کندی احداث می‌شود و به جای آن تخریب باغات و قنات‌ها سرعت بیشتری به خود گرفته است. دیگر به زور می‌توان در طول سال کوه‌های سر به فلک کشیده شمال و حتی قله دماوند را دید. به دلیل نبود برنامه‌ای جامع برای کلانشهر رشد آن بی‌قاعده صورت گرفته است و در تمامی جهات جغرافیایی این شهر توسعه یافته و به استان‌های همجوار نزدیک‌تر شده است. ■■■

در کنار افزایش ساخت‌وساز و ساکن شدن جمعیت جدید، آلودگی‌های زیست‌محیطی شهری حرف اول را می‌زند. آلودگی هوا با ورود بی‌ضابطه خودروهای غیراستاندارد و فرسوده در حال افزایش است، به گونه‌ای که تقویم شهر را سیاه کرده است. روزهای سالم و بدون آلودگی در طول سال به کمتر از انگشتان یک دست رسیده است. سایه سنگین آلودگی هوا سلامتی و جان شهروندان را در معرض خطر جدی قرار داده است. آلودگی هوا روی فضاهای سبز و ساختمان‌ها تأثیر مخربی بر جای گذاشته است. نبود شبکه‌های فاضلاب شهری و تصفیه‌خانه، آب زلال جاری و آب‌های زیرزمینی را نیز آلوده کرده است. بعضاً آلودگی به فلزات سنگین و سایر عوامل بیماری‌زا در آب‌های حاشیه پایتخت از سوی مسئولان گزارش می‌شود. اراضی بایر

تاریخ شهر

باز زنده‌سازی ۳۷ سقاخانه تاریخی تهران

مدیر بافت و بناهای تاریخی شهر تهران از مرمت و باز زنده‌سازی ۳۷ سقاخانه تاریخی در محدوده حصار ناصری خبر داد. مهندس ابوالفتح شادمهری در جلسه مرمت و باز زنده‌سازی سقاخانه‌های تاریخی شهر تهران گفت:در شهر تهران از گذشته سقاخانه‌های زیادی در نقاط مختلف جمعیتی ساخته می‌شود و مورد استفاده قرار می‌گیرد که در حال حاضر در محدوده حصار ناصری که بخشی از مناطق ۱۱ و ۱۲ شهرداری را در بر می‌گیرد تعداد ۳۷ سقاخانه شناسایی شده است که مشاوران و کارشناسان طرح‌های مربوطه را تهیه کرده‌اند. وی افزود:از این تعداد ۳۰ سقاخانه در منطقه ۱۲ و مابقی آن در منطقه ۱۱ شهرداری قرار دارد که بسیاری از این سقاخانه‌ها به مرور زمان دست خوش تغییرات شده‌اند که نیازمند به بازسازی و باز زنده‌سازی هستند. بر این اساس با انعقاد قرارداد مشاور مربوطه، طرح، نقشه، جزئیات و میزان آسیب‌های این سقاخانه‌ها، در همه بخش‌ها تهیه شده است. مدیر بافت و بناهای تاریخی شهر تهران گفت: با توجه به جایگاه و هویت این ساز‌ها در شهر تهران و استفاده شهروندان از این سقاخانه‌ها به دنبال آن هستیم با بازسازی و باز زنده‌سازی این بناها با توجه به شرایط و بافت این محدوده تاریخی امکان استفاده هرچه بیشتر از این سقاخانه‌ها را برای شهروندان فراهم آوریم.

عمران شهر

۳۱هزار مترمربع از فضای کارگاه‌های عمرانی

به فضای سبز تبدیل می‌شود

با کاهش فعالیت‌های عمرانی، فضای کارگاه‌های عمرانی چهره شهر را مخدوش کرده است به طوری که معاون هماهنگی و امور مناطق شهردار تهران با انتشاره به دستور پیروز حناچی شهردار پایتخت مبنی بر جمع آوری کارگاه‌های عمرانی غیر لازم گفت: ۳۱ هزار و ۴۲۹ مترمربع از فضای کارگاه‌های عمرانی سطح شهر آزادسازی شد که پس از ساماندهی به فضای سبز تبدیل می‌شود. از ۲۵۴ فضای کارگاه‌های عمرانی در شهر تهران تعدادی علاوه بر موافق ترافیکی به فضاهای بی‌دفاع شهری نیز تبدیل شدند.

در حقیقت با کاهش فعالیت‌های عمرانی جدید و وجود کارگاه‌های قدیمی، شاپور رستمی معاون هماهنگی و امور مناطق شهرداری تهران گفت: در مرحله نخست ساماندهی و آزادسازی کارگاه‌های عمرانی در شهر تهران ۷۸ هزار و ۵۷۱ مترمربع آزادسازی خواهد شد. به گفته وی، به زودی این کارگاه‌ها به فضای سبز و عمومی تبدیل می‌شود در اختیار شهر و شهروندان تهرانی قرار می‌گیرد. معاون هماهنگی و امور مناطق شهرداری تهران اظهار داشت: ۲۲ هزار و ۲۰۵ مترمربع از این کارگاه‌های عمرانی مربوط به سازمان‌ها و شرکت‌های شهرداری پایتخت، ۸ هزار و ۵۴ مترمربع مربوط به کارگاه‌های مترو و یکهزار و ۱۷۰ مترمربع مربوط به کارگاه‌های مناطق بیست‌ودوگانه شهر تهران است. وی با اشاره به بازدید و بررسی ۲۵۴ کارگاه عمرانی در شهر تهران گفت: از این تعداد ۴۵ کارگاه قابل کوچک‌سازی و جمع آوری بود که ضمن هماهنگی با شهرداران مناطق و مدیران سازمان‌ها و شرکت‌های شهرداری این کار به نتیجه رسید و بیش از ۳۱ هزار و ۴۲۹ متر مربع از کارگاه‌ها آزادسازی و با تغییر وضعیت به فضای سبز و فضای عمومی تبدیل خواهد شد. رستمی کارگاه عمرانی میدان شبدای هفت تیر را یکی از این کارگاه‌ها برشمرد که سال‌ها هویت بصری این میدان و خیابان‌های منتهی به آن را در وضعیت نامطلوبی قرار داده بود. پیروز حناچی شهردار تهران در روزهای ابتدایی مسئولیت به عنوان شهردار پایتخت در تویتز خود نوشت: اقتضای مدیریت شهری، ار حجت منافع عمومی هر سایر امور است و دستور دادم کارگاه‌های عمرانی غیر لازم از سطح شهر جمع آوری شود.

تصویر شهر

روش جدید برای نشان دادن اهمیت حفظ درختان / بازار تهران

د

محدوده خُلَازیل در جنوب پایتخت و در حاشیه منطقه ۱۹ در گذر از توسعه جا مانده است و هنوز دودکش‌های بلند کوره‌های آجرپزی بر این اراضی حاصلخیز سایه انداخته است. این حاشیه حالا تبدیل به محل جمع آوری و تبدیل غیر مجاز پسماندهای شهری شده است

خُلَازیل، کلکسیونِ از مشاغل نامتجانس شهری در حاشیه پایتخت

د

آلودگی جدیدی شهر و سلامت شهروندان را تهدید کرده است؛ آلودگی بویی و بوهای نامطبوع در برخی مناطق به دلیل توسعه نامتوازن شهری شهروندان را آزار می‌دهد

پوشاندن جوی‌های آب برای تردد خودروها در برخی مناطق و نبود تصفیه‌خانه در مراکز تولیدی و حتی راسته‌های مشاغل خوراکی این آلودگی بویی را افزایش داده است.

به دلیل موقعیت جغرافیایی شهر تهران و کوه‌های اطراف آن جابه‌جایی هوا در این شهر به کندی صورت می‌گیرد و آلودگی‌ها به سلامت و آسایش شهروندان صدمه می‌زند. این کلانشهر در کنار زیبایی‌های آن در برخی موارد به منبعی برای تولید و حتی صادرات آلودگی تبدیل شده و از دور در حاله‌ای از سیاهی قرار گرفته است.

در همین چند روز اخیر بویی نامطبوع برخی مناطق شهری را در بر گرفت که بسیج امکانات دستگاه‌های متولی از شناسایی کانون اصلی و علت آن به دلیل گسترده بودن شهر تهران عاجز ماند. علامت سؤال در ذهن شهروندان و مسئولان شهری همچنان بی‌پاسخ مانده است. این آلودگی بویی نشان از آن دارد که شهر نیازمند مراقبت بیشتری نسبت به گذشته است که باید با مدیریت یکپارچه شهری آن را حفظ کرد. هر چند منشأ اولیه بوی نامطبوع را به‌جای فاضلاب پلاسکو تشخیص دادند.

متأسفانه حساسیت نسبت به آلودگی‌های شهری و زیست محیطی کاهش یافته‌است، به گونه‌ای که تا وضعیت فرمز نشود کسی و دستگاهی کاری انجام نمی‌دهد؛ باید بحران ایجاد شود تا مدیریت بحران برای پیشگیری و رفع معضل تشکیل شود.